

A férfiak, akik elveszítették Amerikát

Az amerikai forradalom története brit szemszögből

Andrew Jackson O'Shaughnessy:
*The Men Who Lost America. British
Leadership, the American Revolution,
and the Fate of the Empire.*
Yale University Press,
New Haven – London, 2013. 466 oldal

Elkoptatott közhely, hogy „a történelmet mindig a győztesek írják”. Összességében nézve ez természetesen nem igaz, ám az amerikai forradalommal kapcsolatos történetírásra jórészt mégis ráillik. Azon, hogy a győztes amerikaiak a maguk szemszögből ábrázolták az eseményeket, nincs sok csodálkozni való. A vesztes Egyesült Királyságban pedig több okból sem számított népszerű témának az amerikai háború története. Egyrészt hazájuk történelmének egyik legjelentősebb katonai kudarcáról ritkán írnak népszerű könyveket a történészek. Másrészt tágabb időbeli perspektívából szemlélve „Amerika elvesztése” már nem végzetes kudarcnak, hanem csak rövid, átmeneti megtorpanásnak látszott a brit világrendszer kiépülésének folyamatában. Ezért aztán sem az Egyesült Államokban, sem pedig az Egyesült Királyságban nem fordítottak kellő figyelmet az amerikai forradalom brit szemszögből történő vizsgálatára.

Egy sajátos terület, az amerikai forradalom „menedzselésében” döntő szerepet játszó brit politikai és katonai vezetők életútjának vizsgálatával kívánt e helyzetet változtatni Andrew Jackson O'Shaughnessy, a *University of Virginia* (Virginia Állam Egyeteme) professzora, a Thomas Jefferson és korát tanulmányozó *Robert H. Smith International Center for Jefferson Studies* (Robert H. Smith Nemzetközi Jefferson Tanulmányi Központ) elnevezésű könyvtár és kutatóközpont igazgatója. Brit születésű édesapja nyomdokába lépve – aki a New York-i Columbia Egyetem közgaz-

dász emeritus professzora – egyetemi tanulmányait ő is a Columbián kezdte el. A BA, az MA, valamint a PhD fokozatot viszont már Oxfordban, az Oriel College-ben szerezte meg. Egyetemi karrierbe azonban már az Egyesült Államokban kezdett, ahol egy ideig a dallasi *Southern Methodist University* tanára volt, majd 1998 és 2003 között a *University of Wisconsin* oshkosh-i campusán tanított. Professzori kinevezést is itt nyert, ám 2003-ban Virginiába költözött, ahol a fentebb említett kutatóközpont igazgatójává nevezték ki.

Kettős, brit–amerikai családi kötődéséből adódóan O'Shaughnessy szakmai érdeklődése kézenfekvő módon fordult olyan szakterület felé, amely a brit és az amerikai történelem kölcsönös egymásba fonódottságának tanulmányozására kínált lehetőséget. Ezt az amerikai forradalom történetének kutatásában találta meg. A virginiai professzor könyvének címét azonban nem is olyan könnyű meghatározni, mivel az Egyesült Királyságban és az Egyesült Államokban eltérő alcímekkel jelent meg. Az egyesült államokbeli és a brit kiadás főcíme ugyanaz (*The Men Who Lost America – A férfiak, akik elveszítették Amerikát*). Az amerikai kiadás alcíme viszont úgy hangzik, hogy *British Leadership, the American Revolution, and the Fate of the Empire* (A brit vezetés, az amerikai forradalom és a birodalom végzete). Vagyis az egyesült államokbeli kiadás alcíme azt sugallja, hogy „Amerika elvesztése” – az amerikaiak győzelme – elkerülhetetlen, végzetszerű esemény volt. Ezzel szemben a brit kiadás alcíme *British Command During the Revolutionary War, and the Preservation of the Empire* (Brit irányítás a forradalmi háború idején és a birodalom megőrzése), ami mást jelent, mint az amerikai változat. A brit kiadásban a Brit „birodalom végzete” helyett annak „megőr-

zéséről, fenntartásáról” (*preservation*) van szó, mégpedig egyértelműen pozitív jelentéstartalommal. Világos, hogy az egyesült királyságbeli kiadó azt kívánta sugallni brit olvasóközönségének, hogy az amerikai háború nem vezetett a Brit Birodalom felbomlásához, mi több, annak eredményként sikerült azt eredeti helyzetében, jó állapotában fenntartani és megőrizni.

Könyvének alapéziseit a bevezetésben fejti ki O’Shaughnessy. Röviden áttekinti, hogy miért alakulhatott ki az a közkeletű felfogás, amely „Amerika elvesztéséért” a brit politikai és katonai vezetőket tette elsőrendűen felelőssé. Ennek legfontosabb okát abban látja, hogy az erőviszonyok rendkívül egyenlőtlennek látszottak a gyarmatok és az anyaország között. Az Egyesült Királyság hatalmas gyarmatbirodalommal, jól kiképzett és harcedzett professzionális hadsereggel, a világ legjobb hadiflottájával és a világ vezető pozíciója felé törő gazdasággal rendelkezett, s a háború finanszírozásához szükséges pénzügyi mechanizmusok és hitel is rendelkezésére álltak. Ilyen körülmények között a brit kortársak számára szinte felfoghatatlan volt, hogy a távoli, szétaprózott, gazdaságilag és pénzügyileg nagymértékben az anyaországtól függő, állandó hadsereggel és flottával nem rendelkező, jóval kisebb népességű gyarmatok miként voltak képesek legyőzni Nagy-Britanniát. Ezt csakis úgy tartották elképzelhetőnek, hogy rejtett oknak kellett közrejátszania, s ezt a tényezőt találták meg a brit politikai és katonai vezetés inkompetenciájában. Ezért alakult ki az anyaországban az a kép, hogy III. György (1760–1820) „zsarnoki” törekvései döntő szerepet játszottak a két fél közötti viszony elmérgesítésében, s Lord North (1732–1792) miniszterelnök követte el a döntő hibát azzal, hogy túl keményen lépett fel Massachusetts ellen a bostoni teadélután követően. Ezért vádolták a Howe testvéreket – Sir William Howe (1729–1814) tábornokot és Lord Richard Howe (1726–1799) admirálist – azzal, hogy hozzá nem értésük miatt elmulasztották az amerikai hadsereg szét-

zúzására kínálkozó kedvező alkalmat 1776-ban. Ezért merült fel az a gondolat, hogy John Burgoyne tábornok (1722–1792) hibás tervezése és kivitelezése vezetett saratogai kapitulációjához 1777-ben, s hogy a háború második felében az új brit főparancsnok, Sir Henry Clinton (1730–1795) passzivitása is döntő szerepet játszott Lord Cornwallis (1738–1805) yorktowni kudarcában. Sir George Rodney tengernagy (1718–1792), illetve John Montague (1718–1792), Sandwich grófja, az Admirális Első Lordja pedig óriási hibát követett el azzal, hogy ezzel egy időben a flotta főerőit elvonták az észak-amerikai vizekről. Mindezen hibák és tévedések hátterében pedig ott tornyosult Lord George Germain (1716–1785), az amerikai ügyekért felelős államtitkár alakja.¹

A virginiai történész e személyek rehabilitálására törekszik, de nem úgy, hogy a sulykot a másik irányba elvetve, hibátlan és tévedhetetlen figuráknak állítsa be őket. Mint megfogalmazta, „a könyvet egy olyan megközelítés jellemzi [...], amely hiányosságait és a vereségben játszott szerepüket is figyelembe veszi, de azzal a népszerű félreértéssel is vitába száll, amely szerint egyszerűen hozzá nem értők és maradiak lettek volna”. (5. old.)

A szerző szerint a brit katonai vezetők rátermett, tehetséges szakemberek voltak. A katonai szolgálat általában egy életre szóló elkötelezettséget jelentett számukra, amit már tizenéves korukban elkezdtek. A primogenitúra rendszerének köszönhetően a nemesi családok fiatalabb fiai csak akkor tudtak maguknak megfelelő életnívót bizto-

¹ Ezt a felfogást még manapság is olyan népszerű alkotások erősítik, mint a Mel Gibson főszereplésével 2000-ben bemutatott *The Patriot* (A hazafi) című hollywoodi film. Gondoljunk ennek olyan jeleneire, mint amikor a főhős két kiskorú gyermekével „lemészárol” egy egész angol katonai egységet. Az elpuhult brit arisztokrataként beállított Cornwallis tábornokot pedig az egész háborúból leginkább a fényes fogadások és a főszereplő által elrabolt kutyái sorsa érdekli.

sítani, ha sikeres önálló karrierbe kezdtek, amihez a hadsereg megfelelő terepet biztosított. Igaz, hogy a tiszti pozíciókba való kinevezést meg is lehetett vásárolni, ám erre a főtiszti rangok esetében már nem volt lehetőség, ráadásul a 18. század második felére ez a gyakorlat már amúgy is visszaszorulóban volt. A katonai pályát választó fiatalemberek nagyon gyakran erős militarista hagyományokkal rendelkező családokból származtak, az előléptetéseknel és parancsnoki kinevezéseknél pedig nem pusztán az életkor vagy a rangidősség számított, hanem a rátermettség is nagy súllyal esett latba. Az amerikai háborúban szerepelt brit katonai vezetők elméletileg és gyakorlati tapasztalataikat tekintve is nagyon felkészült parancsnokok voltak, akik általában már végigharcolták az osztrák örökösödési (1740–1748) és/vagy a hétéves háborút (1754–1763), s ennek során személyes bátorságukról is tanúbizonyságot tettek. A tehetséges katonai vezetők pedig sikerorientáltak voltak, hiszen a harctéren elért győzelmeik jutalmaként olyan jövedelemhez és kinevezésekhez juthattak, amelyek a társadalmi elithez való tartozást biztosították a számukra.

A virginiai szakember szerint a brit katonai vezetők az amerikai háborúban is jó teljesítményt nyújtottak. Az utolsó pillanattig kétségessé tudták tenni a küzdelem végkimenetelét, Washingtont szinte a konfliktus egész tartamára defenzívába tudták kényszeríteni, s nem egy döntőnek látszó vereséget mértek rá. O'Shaughnessy szerint az a mélyen meggyökeresedett nézet sem állja meg a helyét, hogy az Amerikában harcoló brit katonai vezetők legfőbb hibája abban állt, hogy képtelenek voltak a helyi körülményekhez alkalmazkodó harcmodort kialakítani. A brit haderő az amerikai függetlenségi háború idejére már nagyon jelentős, Európán kívüli harci tapasztalatokra is szert tett, hiszen tagjai közül nagyon sokan Észak-Amerikában harcolták végig a hétéves háborút. Inkább egy tanulási folyamatról volt szó, amelynek során a brit katonai vezetők egyre több olyan újítást vezettek be,

amelyek által alkalmazkodtak az újvilágbeli, nem konvencionális hadviselés viszonyaihoz. Ennek megfelelő, praktikusabb egyenruhákat rendszeresítettek, széleskörűen alkalmazták a gyorsabban mozgó könnyű gyalogos egységeket, s a vonalharcazat szabályait is egyre lazábban értelmezték.

O'Shaughnessy úgy véli, hogy az inkompetencia vádja a politikai vezetőkkel szemben sem áll meg, hiszen a korabeli brit politikai rendszerben csakis olyan politikusok tudtak vezető szerepre jutni, akik megfelelő képességekkel rendelkeztek. A kormányok számára szükséges alsóházi többség biztosítása ugyanis egyáltalán nem volt egyszerű feladat. Az állások, életjáradékok és nyugdíjak adományozásával megnyerhető szavazatok ugyanis általában nem voltak elegendők a stabil többség biztosításához, annál is inkább, mivel akkoriban még a modern értelemben vett pártfegyellemmel jellemezhető politikai pártok sem léteztek. Ezért a politikusoknak olyan szónoki képességekkel kellett rendelkezniük, amelyek segítségével ügyük mellé tudták állítani a többséget. Lord North ilyen szónok volt, aki ráadásul a pénzügyekhez is nagyon értett. Lord Sandwich, az Admiralitás Első Lordja, illetve Lord George Germain, az amerikai ügyekért felelős államtitkár pedig rátermett adminisztrátorok voltak, akik „meglepően tehetségeseknek bizonyultak annak a logisztikai problémának a megoldása során, amit addig nem látott nagyságrendű csapattestek ekkora távolságban történő összevonása jelentett”. (7–8. old.)

A szerző szerint a brit politikai és katonai vezetők rátermettségét az is bizonyítja, hogy észak-amerikai „kudarcaik” következtében legtöbbször karrierje egyáltalán nem tört meg, hanem még magasabbra ívelt. Rövid időre még az a Lord North is képes volt visszatérni a hatalomba az amerikai háborút leghevesebben bíráló politikai ellenfele, Charles James Fox (1749–1806) koalíciós partnereként, akit miniszterelnökként a legnagyobb felelősség terhelt „Amerika elvezetéséért”. A másik fő politikai „felelős”,

Lord George Germain nem vesztette el III. György támogatását, aki Sackville vikomtjává s a Lordok Háza tagjává nevezte ki őt. A francia forradalmi és a napóleoni háborúk megpróbáltatásai közepette maga III. György egyeduralomra törő zsarnokból a nemzet egységének és stabilitásának megjelenítőjévé magasztosult.

A leglátványosabb megújulásra azonban az a Cornwallis tábornok volt képes, aki Amerikában a döntő fegyverletételre kényszerült. Andrew O'Shaughnessy kifejezésével élve, ő vált a „birodalmi problémamegoldóvá” (283. old.), akit mindig arra a pontra vezényeltek, ahol veszély fenyegette a Brit Birodalom integritását, s ő mindig sikerrel oldotta meg ezeket a feladatokat. 1786 februárjában Bengál főkormányzójává és az Indiában állomásozó brit csapatok főparancsnokává nevezték ki, s ebben a minőségében katonai sikerek sorával terjesztette ki és szilárdította meg az India feletti brit uralmat. 1798-ban pedig – hasonló funkciók birtokosaként – ő mért vereséget a helyi felkelők megsegítésére érkezett francia expedíciós erőre Írországbán.

A többi katonai vezető (William Howe, Burgoyne, Clinton) mindegyikét a legmagasabb katonai rangra (*full general*) léptették elő további pályafutásuk során. Ezen túlmenően William Howe a királyi magántanács (*Privy Council*) tagja lett, a francia forradalmi és a napóleoni háborúk idején pedig a lehetséges francia invázió elleni védelem megszervezése volt a feladata. John Burgoyne, a saratogai vesztes kegyvesztetté vált III. György előtt, ezért az amerikai háború után már csak egyetlen fontos katonai megbízást kapott az írországi erők parancsnokaként Lord North és James Fox rövid életű koalíciós kormányzata idején. Az Alsóház tagjaként viszont aktív maradt, s zömmel a fennálló politikai rendszer reformját célzó ügyeket támogatót. Színműírói karrierje közéleti szerepvállalása után teljeseedett ki. Több darabját is bemutatták a londoni színházak, a legsikeresebb, *Az örökös* (*The Heiress*) című munkáját pedig

négy nyelvre fordították le, és a brit fővároson kívül Franciaországban és Németországban is színpadra vitték.

Az admirálisok pedig kifejezetten nemzeti hőskökké váltak. Howe tengernagyot még az amerikai háború idején az anyaországot védő La Manche-csatornai flotta parancsnokává nevezték ki, s 1783 októberében az ő parancsnoksága alatt hajtották végre Gibraltár híres felmentését. 1783 és 1788 között ő volt az Admirális Első Lordja, és grófi rangot is kapott. A francia forradalmi háború idején pedig 1794 júniusának első napjaiban súlyos vereséget mért a francia flottára. Rodney 1782. április 12-én olyan döntő győzelmet aratott a Yorktownnál még kulcsszerepet játszó francia flotta felett a karibi térségben, amely a háború egészének végkimenetelét jelentősen befolyásolta, s amelynek dicsőségét csak Trafalgar tudta elhomályosítani a brit nemzeti emlékezetben.

Andrew O'Shaughnessy könyvének nagyon érdekes szerkezetet választva életrajzok laza füzéréen keresztül mutatja be a fentebb említett főszereplőket. A kilenc minieletrajzot három nagyobb szerkezeti egységbe rendezte. Az első, *A londoni látószög* című alfejezetbe azon két személy (III. György és Lord North) biográfiáját válogatta be, akik a háborús politika egészének irányításában kulcsszerepet játszottak. Ezt követően – az amerikai háború menetének megfelelően – időrendi sorrendben tekinti át azon főszereplők életrajzait, akik a háború egy-egy szakaszában vitték a prímet. Így a második, *Győzelem és vereség Északon (1776–1778)* című alfejezetbe a Howe-testvérek, John Burgoyne és Lord George Germain biográfiái kerültek. A hasonló felütésű, *Győzelem és vereség Délen (1778–1781)* című részben Sir Henry Clinton és Cornwallis tábornok életrajzait közli. A negyedik, *Győzelem Franciaország és Spanyolország ellen (1782)* című alfejezetbe pedig azok a katonai és politikai vezetők – Sir George Rodney admirális és Sandwich gófja – kerültek, akik az észak-amerikai vereség elle-

nére a két nagy európai riválissal szemben kedvező békefeltételeket tudtak kiharcolni.

A virginiai történész jelentős kockázatot vállalt akkor, amikor e szerkezeti megoldás mellett döntött. A történet egyes szereplőinek életrajzai ugyanis állandóan „keresztbe metszik” egymást, s a különböző politikai és katonai vezetők a háború ugyanazon eseményeiben is fontos szerepet játszhattak. Vagyis azzal a problémával kellett szembenéznie, hogy ugyanazt a történetet az eltérő szereplők esetében többször is el kellett mondania, s mindez zavaró ismételtetéshez vezethetett volna. O’Shaughnessynek azonban többféle eszköz alkalmazásával sikerült elkerülnie ezt a csapdát. A kötet első fejezetében, III. György és Lord North miniszterelnök mini biográfiáival a konfliktus egészéről ad – mintegy felülnézetből – perspektivikus összképet, majd a háború belülről szemlélt helyi szintjére leszállva, a konfliktus időrendjében haladva az életrajzokat annak megfelelően rendezte sorba, hogy az egyes vezetők milyen szerepet játszottak a háború bizonyos szakaszaiban. Így mindig azok az események kerültek a középpontba, amelyek az éppen tárgyalt személy szempontjából a legfontosabbak, miközben az egyik szereplőről a másikra „lépegetve” a háború egész történetének „előre hömpölygését” is sikerült megoldania.

Ha viszont a korabeli brit politikai és katonai elit tagjai ilyen kiváló szakemberek voltak, akkor miért vesztették el mégis az amerikai háborút? A virginiai történész természetesen nem kerülhette meg ezt a kérdést, s nem is tagadja, hogy az anyaország vezetői jelentős hibákat is elkövettek. Szerinte a brit kudarcban az amerikai háború körülményei is jelentős szerepet játszottak. A britek ugyanis „egy hódításra, nem pedig egy megszállásra alkalmas hadsereggel rendelkeztek. A háború során minden nagvőrost elfoglaltak, de ahhoz nem volt elég csapatuk, hogy nagy területeket megtartsanak és ellenőrizzenek egy népfelkeléssel szemben. [...] A britek a legsúlyosabb kudarcaikat akkor szenvedték el, amikor az erőiket szétszórták, megnyújtották az utánpótlási vonalaikat, és a

part menti bázisaikat elhagyva behatoltak a szárazföld belsejébe.” (353–354. old.) Ekkor a reguláris és irreguláris amerikai csapatok állandó zaklatásának voltak kitéve, minek következtében a háború a brit csapatok egyfajta „felőrldését” eredményezte, vagyis a hadsereg egyszerűen „elkopott”.

O’Shaughnessy professzor azonban arra is felhívja a figyelmet, hogy az amerikaiak által alkalmazott gerilla harcmodor önmagában nem vezetett volna a britek vereségéhez. Azért nem, mivel a brit hadsereg már fontos tapasztalatokkal rendelkezett a gyarmati hadviselésben, s jelentős mértékben alkalmazkodott annak módszereihez. A háború végkimenetelét pedig hagyományos, „európai értelemben vett” csaták döntötték el.

A háború kirobbanásakor a brit vezetés nem számolt azzal, hogy meg kell szállniuk Észak-Amerikát. Azt gondolták ugyanis, hogy a brit koronához hű lojalisták alkotják az amerikai lakosság többségét, akik készek az anyaország ügyéért fegyvert is fogni. A brit–amerikai történész szerint „ez volt az a hiba, ami a legvégtetesebb döntéseikhez vezetett”. (354. old.) Ahhoz, hogy a gyarmatok és az anyaország közötti kiéleződő konfliktust kényszerítő intézkedésekkel akarták megoldani, hogy a háború elején csak nagyon lassan csoportosították át a brit csapatokat Észak-Amerikába, hogy 1777-ben nem hangolták össze kellőképpen Burgoyne és Howe tábornokok hadműveleteit, és azért helyezték át erőfeszítéseik súlypontját a déli területekre a háború második felében, mert azt gondolták, hogy itt jelentősebb a briteket támogató lojalisták aránya. O’Shaughnessy szerint azért alakult ki a brit vezetőkben ez a kép, mert ezt erősítették bennük a gyarmati tisztségviselők és maguk a lojalisták is, akik viszont inkább csak a vágyaikat vetítették ki ilyen módon.

Ráadásul a britek olyan további hibákat is elkövettek, amelyek elidegenítették tőlük a helyi népeiséget. Az Észak-Amerikában harcoló brit csapatok mintegy harmadát például német fejedelmektől bérelt katonák alkották, akiknek a jelenléte azt erősítette a

gyarmati lakosságban, hogy a zsarnoki hatalomra törő brit uralkodó „idegenek” felhasználásával akarja elnyomni őket. Annak, hogy a britek többször is szabadságot ígértek az oldalukra álló rabszolgáknak, nagy szerepe volt abban, hogy a déli fehérek jelentős része elfordult tőlük. Végezetül pedig az indiánok többsége is a briteket támogatta, ami főként a határvidéki népeiséget állította szembe az anyaországgal. Az a brit döntés sem vált be egyértelműen, hogy felfegyverezték a lojalistákat, hiszen „sokan közülük bosszúra vágytak, ami polgárháborúhoz és az egész konfliktus legszörnyűbb epizódjaihoz vezetett. [...] A két oldal képviselői egyre inkább idegenekként, nem pedig ugyanazon állam polgáraiként tekintettek a másikra”. (355. old.) A virginiai professzor szerint a britek a forradalom republikánus ideológiájával sem tudtak versenyre kelni, mivel az nagyon jól összhangban volt a gyarmati fehér lakosság körében megfigyelhető viszonylagos társadalmi egyenlőséggel. De vallási téren sem tudtak alternatívát nyújtani azzal az amerikaiak körében széleskörűen elterjedt meggyőződéssel szemben, hogy a Gondviselés az ő oldalukon áll.

Annak ellenére, hogy a korabeli világban Nagy-Britannia rendelkezett a legerősebb hadiflottával, ennek is a hadseregéhez hasonló nehézségekkel kellett megküzdenie Észak-Amerikában. Takarékosági okokból az amerikai vizekre vezényelt flotta már a franciák hadba lépése (1778) előtt sem volt elegendő nagyságú azokhoz a sokrétű feladatokhoz képest, amelyekkel szembe kellett néznie. Egyszerre kellett támogatnia a szárazföldi hadműveleteket, blokád alatt tartani az amerikaiak kezén lévő kikötőket, gondoskodni az utánpótlásról és menedéket biztosítani az elmenekült brit gyarmati tisztségviselők számára. Vagyis a tengeren is olyan helyzet alakult ki, ami a flotta szárazföldi hadseregéhez hasonló „szétforgácsolódáshoz” vezetett.

Mindehhez társultak a Nagy-Britanniától háromezer mérföldre, az Atlanti-óceán túloldalán megvívott háború logisztikai ne-

hézségei. A korabeli körülmények között rendkívül lassú és körülményes volt a londoni döntéshozók és a hadszíntér közötti kommunikáció. A lojalista népesség támogatásának megnyerése érdekében a britek nem kívánták a helyi lakosságra hárítani csapataik ellátását, ezért a hadsereg számára szükséges cikkek legnagyobb részét a Brit-szigetéről szállították Észak-Amerikába. E helyzet következménye a rossz és akadózó ellátás lett, amely döntő pillanatokban korlátozta a brit hadsereg cselekvőképességét.

Ráadásul a brit kormányzati struktúra sem volt felkészülve egy ilyen összetett feladat maradéktalan megoldására: „A háború kirobbanásakor a hadsereg irányítása egy tucat különböző szerv hatáskörébe tartozott, az Amerikában és a karibi térségben állomásozó brit hadsereg átszállításáért és ellátásáért pedig három kormányzati szerv volt felelős”. (357. old.) A háború nemzetközivé szélesedése után mindezen ellátási problémákat világméretben kellett összehangolnia a brit kormánynak, hiszen a harcok Észak-Amerikától a karibi térségen és Nyugat-Afrikán keresztül Európáig zajlottak.

S akkor még nem is említettük az államadósság problémáját, ami már a gyarmatok és az anyaország közötti konfliktus kibontakozásában is alapvető szerepet játszott. Ilyen körülmények között a brit kormány mindenáron el kívánta kerülni a háború költségeinek „elszaladását”, mivel ez a hazai lakosság adóterheinek növelését eredményezte volna. Éppen az amerikai háború kirobbanásakor nyirbálták meg a flotta költségvetését, William Howe tábornok pedig elsősorban anyagi okok miatt nem kapta meg azt a tizenötezer fős erősítést, amellyel 1777-es hadjárata megtervezésekor eredetileg számolt. Nem beszélve arról, hogy a brit kormány azokkal a költségekkel sem kalkulált, amelyeket a brit csapatokhoz menekült lojalisták és rabszolgák eltartása, valamint az indián szövetségesek finanszírozása jelentett.

Mindezeket a problémákat tovább nehezítette a konfliktus globális háborúvá tere-

bélyesedése, hiszen Franciaország (1778), Spanyolország (1779) és Hollandia is (1780) belépett a Nagy-Britannia elleni küzdelembe. A helyzetet tovább súlyosbította, hogy az Oroszország kezdeményezésére 1780-ban létrejött Fegyveres Semlegesség Ligája szintén a szigetország diplomáciai elszigetelését célozta. A francia és a spanyol flotta együttes nagysága meghaladta a brit királyi haditengerészetét, s az Egyesült Királyság flottaerejének és egyéb erőforrásainak olyan megosztására kényszerült, amely együttes kihívásnak egyre kevésbé tudott eleget tenni. Mindez azt eredményezte, hogy az észak-amerikai háború egyre hátrébb szorult a brit kormányzat prioritási rangsorában olyan fontosabbnak tartott területekkel szemben, mint a nyugat-indiai cukornád termelő gyarmatok és Gibraltár megvédelmezése vagy az anyaországot fenyegető ellenséges invázió elhárítása.

De a brit politikai rendszer bizonyos sajátosságai sem könnyítették meg Lord North kormányzatának dolgát. Neki ugyanis mindvégig erős parlamenti ellenzékkel kellett számolnia. 1774-ben a kormány még szinte egyöntetű parlamenti támogatásra számíthatott Észak-Amerika ügyében. A háború kirobbanása azonban már a parlamenti és a szélesebb közvéleményt is jobban megosztotta, s ebben a kérdésben még a kormány sem volt teljesen egységes. A küzdelem elhúzódása következtében pedig a kormány támogatottsága mind a parlamentben, mind pedig a politizáló közvéleményben fokozatosan elkopott. O'Shaughnessy arra is felhívja a figyelmet, hogy katonai értelemben véve Nagy-Britannia még Yorktown után is erős pozíciókkal rendelkező kikötők álltak az ellenőrzése alatt, mint New York, Charleston vagy Savannah, s még mindig körülbelül 25 000 katonája állomásozott az Egyesült Államok későbbi területén. Az Appalache-hegységen túli kulcsfontosságú erődök pedig kivétel nélkül brit kézen voltak. George Washington Kon-

tinentalis Hadserege önmagában, a francia flotta támogatása nélkül nem volt elegendő ahhoz, hogy az említett kikötők módszeres ostromába kezdjen. A francia flotta segítségére pedig egyre kevésbé számíthatott, mivel szövetségesei fontosabbnak tartották a karibi térségben meglévő birtokaik védelmét, illetve Spanyolország támogatását. Ha mindez így volt, Nagy-Britannia miért egyezett bele mégis abba, hogy elismerje az Egyesült Államok teljes függetlenségét, és hatalmas területet biztosítson neki az észak-amerikai kontinensen? O'Shaughnessy szerint azért, mert a kedvező feltételek segítségével le akarta választani az Egyesült Államokat Franciaországról, s a jövő érdekében fenn akarta tartani a jó kapcsolatok lehetőségét az új amerikai köztársasággal.

A brit-amerikai szakember szerint „Amerika elveszítése” nem törte meg a Brit Birodalom fejlődését, hiszen „azok a férfiak, akik elveszítették Amerikát, azonosak voltak azokkal, akik megmentették Kanadát, Indiát, Gibraltárt és a brit uralom alatt álló karibi térséget”. (361. old.) Mindehhez csak azt tehetjük hozzá, hogy a brit vezetők „rehabilitálásával” Andrew O'Shaughnessy ketős nemzeti és szakmai identitásának is teljes mértékben meg tudott felelni. Brit „oldalának” azzal, hogy a brit politikai és katonai vezetőket rátermett (szak)emberekként ábrázolta, akik becsülettel helyálltak egy megnyerhetetlen háborúban. Amerikai „felelének” pedig azzal, hogy az amerikai politikai és katonai vezetők ezekkel a tehetséges emberekkel szemben tudták kivívni az Egyesült Államok függetlenségét. Vagyis a brit-amerikai történész a brit szereplők „felemelésével” nem kívánta kisebbiteni George Washington és társai érdemeit, csupán meg kívánta magyarázni azt, hogy saját nyilvánvaló gyengeségeik ellenére az amerikaiak miért tudtak mégis győzelmet aratni.